

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Za letošnje XXII. glavno skupščino Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev, ki se bo vršila dne 6. in 7. avgusta t. l. v Rudolfovo na Dolenskem, so prijavila delegate sledeča društva:

- I. Šentlariško učiteljsko društvo:
1. Vekoslav From, učitelj pri Sv. Lenartu v Slov. gorah;
2. Anton Zabukovšek, učitelj pri Sv. Lenartu v Slov. gor.;
- II. Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem:
3. Fran Brinar, nadučitelj v Gotovljah;
4. Ivan Burdian, nadučitelj v Šmartnem pri Gorjem gradu;
5. Fran Jamšek, nadučitelj v Rajhenburgu.

III. Učiteljsko društvo za šolski okraj ljubljanska okolica:

6. Ivo Trošt, nadučitelj v Tomišlju;
7. Mihalj Kos, učitelj v Pirnčah;
8. Ivan Petrič, učitelj v Budniku;
9. Marija Antončič, učiteljica v Borovnici.

Prosimo vsa druga Zavezina društva, da nam vrnejo „Društvene izkaznice“ in prijavijo izvoljene delegate.

Za glavno zborovanje je do sedaj prijavljena tema: Masaryk pedagog.

Vodstvo zaveze:

L. Jelenc
Predsednik.

Oklic!

Kdor se misli udeležiti kongresa slovanskega učiteljstva in zborovanja „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“ v Krakovem, naj se zgleda nemudoma pri podpisnem vodstvu.

Vodstvo Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

L. Jelenc, predsednik.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Povrjenikom Slovenske šolske Matice naznanja socialni odsek „Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem, da bo odsek sam naravnost vposlal udnino in imenik v Ljubljano za one člane, ki plačujejo udnino potom odseka.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo, dne 3. julija 1910, ob pol 11. uri dopoldne na Vidmu. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in poročila predsedništva. 3. Volitev delegatov za letošnje glavno skupščino „Zaveze“. 4. Predavanje tov. Supana in Černeja. 5. Slučajnosti.

Pobirala se bo tudi udnina za Slovensko šolsko Matico. Odbor.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo 5. junija v Gornjem gradu ob precejšnji udeležbi. Najzanimivejša točka dnevnega reda je bil predavanje okrožnega zdravnika gosp. dr. Maksa Konečnika o nalezljivih otroških boleznih.

K društvu sta pristopili gđeni Ločičnik in Koderman.

Tov. Šijanec je poročal o odborovi seji „Zveze“, tov. Burdian o zborovanju „Zveze“, tov. Kocbek pa o svojem delovanju kot zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu.

Delegatom za glavno skupščino „Zaveze“ se izvolila tov. gđc. Vole in tov. Korban, namestnikom pa M. Strmecky in Krajnc.

Šentlariško učiteljsko društvo je zborovalo 5. t. m. pri Sv. Lenartu v Sl. gor.

Predsednik tov. Maurič je otvoril ob 11. uri zborovanje, izrazil veselje nad lepo udeležbo in dal besedo tov. Pergerju, ki si je bil izbral temo „Obča važnost učit. društev“. Z velikim zanimanjem smo poslušali izborna izvajanja govornika; naj navedem le nekaj vodilnih misli.

Učit. društva so v prvi vrsti stanovska društva; pa vsekakor imajo tudi občo vrednost. Ona skrb sicer predvsem za izobraževanje svojih članov; s tem pa ne koristijo le učiteljstvu, temveč narodu samemu: Zakaj kakršen učitelj, takšna šola. Vzporedno z dobrim učiteljstvom raste torej tudi dobrota narodnih šol in po teh obenem narodova omika. Pa narod se le prerediti zaveda koristi, ki jo ima od učiteljskih društev. Kje tiči krivda? V prvi vrsti v učit. društvu samem, ker je njega delovanje prethito in premirno. Učit. društva naj bi torej tuintam uprizorila tudi kak izlet med narod in to s prirejanjem različnih slavnosti, z roditeljskimi sestanki, poučnimi predavanji i. dr.; naj ljudstvo uvidi, da nismo — kakor pišejo gotovi listi narodu v pouk in zabavo — izdajalska brezverska družba itd., ampak da se tudi nam iskri oko svetega rodoljubnega ognja, ko je treba delati, trpeti za narod slovenski. Zatorej: med ljudstvo! Naloga novoizvoljenega soc. odseka pa je krepko delovati v tem smislu. Da nam je tovariš govoril iz srca vseh, je pričalo burno ploskanje ob sklepu.

Nato se je prečital odobril zapisnik zadnjega zborovanja in uvaževanja vreden dopis „Prve češke“ glede učiteljskih zavarovanj.

Poročilo tov. Škerjanca o zastopstvu v okr. šol. svetu se je vzelo z zahvalo na znanje. Delegatom za „Zavezino“ zborovanje sta bila voljena: tov. From Vekoslav in Zabukovšek Anton.

Prihodnje zborovanje se vrši pri Sv. Rupertu v Sl. g.

Šmarško-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 3. julija t. l. ob 11. uri dopoldne pri Sv. Juriju pod Donatijem po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik, 2. dopisi, 3. času primerno predavanje o čebelarstvu, 4. služajnosti.

Za izlet v nedeljo jutraj in za obed se blagovolijo tovariši in tovarišice oglasiti pri tov. Glinšku pri Sv. Juriju, pošta Rogatec.

K mnogobrojni udeležbi vabi

odbor.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 29. junija t. l. ob 9. uri dopoldne v ljudski šoli v Cerknem (v slučaju nezadostne udeležbe se bo zborovalo pol ure pozneje ob vsaki udeležbi).

Dnevni red:

1. Otvoritev zborovanja.
 2. O 35 letnem službovanju ter vštetu stanarini k pokojnini, predava tov. Kutin.
 3. Poročilo učit. zastopnikov o delovanju v krajnem šolskem svetu.
 4. Tajniško in blagajniško poročilo.
 5. Volitev delegatov.
 6. Volitev novega odbora.
 7. Slučajnosti.
- Obilne udeležbe pričakuje

odbor.

Istra.

Koprsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. junija t. l. v prostorih tov. Bogatec v Riemanjih.

Zborovanja sta se udeležila tudi g. državni in deželni poslanec profesor Mandić in okrajni šolski nadzornik H. Dominco. Zborovanju je prisostvovala nekaj tovarišev tržaškega in voloskega okraja.

Ni ga bilo lepšega zborovanja v našem okraju kakor je bilo ravno zadnje v Riemanjih. Najbližji in najoddaljenejši tovariši in tovarišice so prihiteli semkaj, da se pouče o tem in onem. Zanimale so nas na zborovanju razne poglavne točke, ki so bile na dnevnem redu:

I. Predsednik pozdravlja obilo udeležbo, zlasti pa častnega člana tov. Anžovarja. Izreka tudi zahvalo g. poslancu Mandiću in šol. nadzorniku Domincu ter drugim gostom, ki so se udeležili zborovanja.

II. Čitanje došlih spisov.

III. Obravnavanje predmeta v smislu § 23. društvenih pravil: a) Poročilo o društvenem delovanju, b) poročilo o društvenem letnem računu in pregled tega, c) volitev treh pregledovalcev računov. — Na predlog tov. Bertoka so bile izvoljene k pregledovalkam računov tovarišice Kraševac, Mayer in Mungerli. Omenjene pregledovalke so našle račune v popolnem redu. d) Poročilo o knjižnicah, e) volitev društvenega odbora. V odbor so bili izvoljeni: Valentič, predsednik; Bertok st., podpredsednik; Bertok ml., blagajnik; Cerut, tajnik; Prešernova, odbornica. f) Volitev zastopništva v Zavezo. K glavnim poročevalcem zakonskih načrtov je bil izvoljen tov. Urbančič, delegatom Zaveze v Rudolfovo pa tov. Bertok st., Venturini, Pucelj, Jakopc in Prešernova. g) Objavljanje novo sprejetih društvnikov.

IV. Urejanje zakonskih načrtov.

V. Referat tov. Bertoka se prenese zaradi pomanjkanja časa na drugo zborovanje.

VI. Predlogi in slučajnosti.

Izmed predlogov bi bilo omeniti predlog Valentičev o kaznih in cepljenju kozic. Odslej naj bi predlagal kazni krajni šolski svet. Kar se pa tiče cepljenja kozic, naj bi prišel zdravnik ob času pouka in ne takrat, ko morajo otroci biti doma. Zgodi se tudi prav rado, da otroci zaradi strahu ne pridejo v šolo. Predlog Kosutnikov je bil, naj se učiteljskemu društvu za okraj Celje izrazi simpatije in častike k 40 letnici. Tov. Bertok st. je predlagal naj se vložijo prošnje na šol. oblastnike, naj bi se odslej ne oziralo na anonimna pisma. Omeniti je še predlog tov. Valentiča, naj bi naše društvo prispevalo za obrambni sklad Ciril-Methodove družbe.

Po končanem zborovanju smo se sešli k obedu, kjer smo si s petjem in raznimi dovtipi krajšali čas, dokler ni zažvižgal vlak in nas odpeljal proti domu.

Srednješolski vestnik.

Vpisovanje v I. razred c. kr. samostojnih nemško-slov. gimn. razredov v Celju se vrši 1. julija od 8. do 10. ure dop.

Vodstvo.

Tekoče šolsko leto se je izvršilo na ljubljanskih državnih učiteljskih dne 18. junija. Na moškem učiteljskem je bilo v I., II. in III. letniku 91 gojencev. Učni uspeh je bil pri 83 gojenceh ugoden, in sicer pri 4 z odliko, 8 gojencev ima v začetku prihodnjega šolskega leta ponavljalni izpit. Od 128 gojenk v prvih treh letnikih je izvršilo nauke 128 gojenk z ugodnim uspehom, 29 od njih z odliko, 2 gojenki imata ponavljalni izpit, pri 1 gojenki je učni

uspeh nezadosten. Ustni zrelostni izpiti so se začeli v ponedeljek, dne 20. junija. Za izpite je priglasižen na moškem učiteljskem 28 rednih gojencev in 6 privatnih, na ženskem učiteljskem 40 rednih gojenk in 22 privatistinj.

Vesela novica za Novo mesto. Dne 16. t. m. je došlo od finančnega ministrstva brzojavno poročilo, da se je vprašanje za gradnjo **novomeške gimnazije ugodno rešilo**. Dasi se letos še ne bo pričelo z zidanjem poslopja, kakaj dotični stavbi prostor se je oddal za letos v najem, moramo vendar pozdravljati ugodno novico, in sicer zaradi mladine, ki je v vedni nevarnosti, da se usodnega dne ne znajde pod razvalinami prahu in trohobe. Poleg tega so pa tudi sedanjí prostori premajhni za število učencev, ki se množi od leta do leta.

V pokoj stopi s 15. avgustom po dopolnjeni 40 letni službi ravnatelj celovške višje gimnazije, vladni svetnik dr. Latzl.

Okrajni šolski nadzornik in vodja pripravnice na Proseku Ivan Nekerman je imenovan glavnim učiteljem extra statum na učiteljskem v Gorici.

Sedlar — maturant. Na benediktinski gimnaziji v Seitenstettenu je te dni napravil maturo poleg drugih tudi sedlarski mojster in zakonski mož Karel Schleucher iz Dunaja.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v 6. let. štev. to-le vsebino: 1. Jan Magiera: Poljski pedagoški časopisi. — 2. Janko Polák: Naš cilj. — 3. Pavel Flérò: Nekaj o šolski higijeni. — 4. Dr. K. Ozvald: Kulturno-socialni drobci iz tujine. — 5. Dr. Iv. Lah: Šolstvo za časa reformacije na Slovenskem. — 6. Dr. Jos. Tomišek: Kako pišimo krajinska lastna imena? — 7. Razgled: Časopisni vpogled — Pedagoški paberki — Višesolski vestnik — Šolstvo v tujini — Razne vesti — Mala poročila. — Najtopljeje priporočamo!

Več luči! Te zbirke poljudnih in poučnih spisov je izšel 4. snopič, ki obsega razpravo „Bira, kongrua in cerkvena konkurenca“. Cena 30 vin. Založil I. P. Lampret v Kranju. Toplo priporočamo v razširjanje med ljudstvo!

Kulturno delo.

V Zvezi narodnih društev za Goriško je danes včlanjenih 120 društev z okrog 7000 člani. V svojem še ne triletnem delovanju je ustanovila zveza 39 novih društev. Pridno deluje Zvezina centralna knjižnica, katere prometa je bilo deležnih 30 društev. Predavanj je priredila Zveza lani 129. V okrilju „Zveze n. dr.“ se je osnovala samostojna „Zveza kolesarskih društev“. Dohodkov je imela Zveza lani 1541.76 K, društvo pa 1419.17 K.

Odborova seja „Matica Slovenske“ dne 14. junija 1910. Od zadnje odborove seje so zborovali vsi odseki. Gosposki o d s e k: Odda se tisk „Zabavne knjižnice“, ki jo izdasta letos skupno „Matica Slov.“ in „Matica Hrvatska“. V mnogih krajih ni moglo dobiti poverjenikov niti odgovorov na vprašanja in prošnje. Društvena knjižnica se ne da urediti, dokler nimamo zanj boljših prostorov; hiša se bo komisionalno pregledala. Z e m l j e p i s n i o d s e k: Dosedanji „Zemljepisni o d s e k“ se združita v „Zemljepisni o d s e k“. O. in k. voj. geogr. zavod na Dunaju še ne more reči, dokdaj bo zemljevid tiskan. Pozvati je šolske in župne urade na naročbo zemljevida. Krajepisna imena ima „Matica“ iz 440 občin, vseh občin pa je približno 1120. T e h n i š k i o d s e k: Gradivo za tehniški slovar (kakih 36.000 izrazov) se je abecedno uredilo; začeli so ga pregledovati tehn. strokovnjaki; za nekatere stroke se še posebe zbira. Po zgledu „Društva hrv. inž. in arhitektov“ se bo lotiti opisovanja slov. hiše; najprej ja v preglednem članku posneti dosedanje spise o tem predmetu, potem pa pozvati na delo vse, ki se zanimajo za stvar. Z n a n s t v e n i o d s e k: Predsednik poroča o stanju priprav za Jugoslovansko Enciklopedijo (o tem izide posebno poročilo). K n j i ž n i o d s e k: Knjige za l. 1910 so že ali dotiskane ali v tisku; „Zab. knjižnica“ pojde te dni v tisk. V „Knezovi knjižnici“ izide prvi del Lahovega romana „Brambovi“. Sprejme se dr. H. Tumova „Nomenklatura Višensko-Poliškega Gorovja“, v oceni sta monografiji „Pohorje“ (prej Koprivnik v Mariboru), „Bela Krajina“ (dr. Adlešič), v oceno se oddasta dr. Gaserjeva preveda Shakespearejevega „Othella“ in „Macbetha“. V evidenci je imeti Češko Antologijo, opisati je še dr. Bleiweisovo delovanje v dež. zboru in odboru. Spreminjuje predlog dr. Branba Drechslerja v Zagrebu, predlaga odbor, naj „Matica Hrv.“ in „Matica Slov.“ skupno izdasta izbor Vrazovih pesmi. T a j n i k o v o p o r o č i l o: Doslej je za leto 1910 plačala le ena petina poverjenikov. Matica se oficialno udeleži Vrazove slavnosti v Celovcu avgusta meseca.

Ljudska predavanja „Zveze slov. izobraževal. društev v Ljubljani“. Koncem pretečenega leta se je osnovala v Ljubljani „Zveza slov. izobraževalnih društev“, katere namen je osredotočiti vse ljudsko-izobraževalno delo na Kranjskem. Tekom prvega polleta

svojega delovanja je izkušala „Zveza“ ustvariti podlago za smotreno in sestavno prirejanje ljudskih predavanj. Največja zapreka, da se pri nas ljudsko-izobraževalno delo ni moglo dosedaj tako razviti kot drugod, je bilo pomanjkanje predavateljev. „Zveza“ je to za preko odstranila s tem, da je pritegnila v svoj delokrog 23 predavateljev, ki so se z veliko ljubeznijo in poštvalnostjo lotili začetnega dela na tem polju. — Tudi poslušalcev je bilo treba šele pridobiti in začeti vzgajati za ljudska predavanja. Velikokrat smatrajo ljudje predavanja le za priredbo, s katero naj se časih zamaši za izpremembo vzpored raznih veselje. Le polagoma pronica nazor, da morajo biti ljudska predavanja nadaljevanja šolske izobrazbe, nekaka narodna visoka šola. „Zveza“ je izkušala uveljaviti zaradi tega v posameznih krajih cele serije predavanj, drugod pripraviti zanje tla. Obrnila se je na najrazličnejše že obstoječe izobraževalne korporacije v raznih krajih in jih izkušala pridobiti za predavanja. Mnogo krajev je odpadlo zaradi komodnosti in brezbriznosti krajevnih faktorjev, na več krajih se ni moglo ozirati zaradi oddaljenosti in pomanjkanja gmotnih sredstev — predavatelji so morali skoraj povsod sami kriti predavateljske stroške — v zvezi temu se je izvršilo v 18 različnih krajih 73 predavanj, ki so tamkaj, kjer se je vršilo več predavanj, pritegnili nase stalno poslušalstvo in to ponajveč iz nižjih slojev, ki so jim v prvi vrsti ta predavanja namenjena. Od 23 predavateljev je bilo 17 članov ljubljanskega „Izobraževalnega kluba“, ki so imeli skupaj 63 predavanj. Poleg tega sta imela dva člana od 12. novembra do 1. maja tedenske kurze za nemščino, oziroma računstvo, katerih se je udeleževalo 30 do 40 ljubljanskih železničarjev. Snov predavanjem je bila vzeta iz naslednjih strok: zgodovina, državnoznanstvo, narodno gospodarstvo, kazensko pravo, slov. literatura, fizika, geologija, astronomija, tehnika, zdravstvo, vzgojeslovje in obrambno delo.

Politiški pregled.

*** Protest bosenskih deželnih uradnikov in učiteljev.** Društvo bosensko-hercegovskih uradnikov je poslalo skupnemu finančnemu ministru Burianu vlogo, v kateri protestira proti zapostavljenju uradništva in učiteljstva ob cesarjevem prihodu. Oboje je postopanje vlade globoko žalilo.

*** Ladislav vitez Madejski je dne 19. t. m. v Malem Lušinu umrl.** Bil je naučni minister v Windischgratzovem ministru. Madejski je najprej deloval v justičnem ministru, kjer se je udeležil sestavov več zakonskih načrtov, ki so veljali za vzorno idealne. Pozneje je bil notar v Galiciji, potem pa profesor na krakovskem vseučilišču. Kot profesor je bil izvoljen v parlament. Madejski pravzaprav ni pripadal nobeni politični stranki; bil je konservativec, ne da bi kdajkoli postal napadalen proti kateri stranki. Kot naučni minister je nagibal bolj k liberalnim nazorom o šolstvu, zaradi česar so ga klerikalci pogosto napadali. Madejski zapuša enega sina, ki je ministerialni svetnik v naučnem ministru, in eno hčerko, ki je omožena z namestniškim svetnikom vitezom Dunajevskim, sinom bivšega finančnega ministra Dunajevskega.

*** Bosanski deželni zbor.** V bosanskem deželnem zboru je vložen proračun. Dohodki so preračunjeni na 74.297.712 K, izdatki pa na 74.222.409 K.

*** Balkanska zveza.** Z Belgrada javljajo, da je balkanska zveza pod vodstvom Turčije gotova stvar. Za prvo bo zveza na gospodarskem polju, a pozneje bi se pretvorila tudi v vojno zvezo, ki bi imela namen zastaviti pot daljnemu prodiranju germanstva na Balkan.

*** Kulturni boj na Španskem.** Tudi nad španskim klerikalizmom se zbirajo megle. Med Vatikanom in Canalejevim ministrom se vrše še delj časa pogajanja glede izpremembe konkordata, ki je pomenjal za tamkajšnji klerikalizem pravec raj, nasprotno pa škodoval zemlji in prebivalstvu — vsak duševni in gospodarski napredek je bil zaradi konkordata onemogočen. Ta pogajanja še sicer niso končana, ali iz vedenja španskih klerikalnih krogov se vidi, kako razburjenje vlada med slednjimi; napram nameram vlade glede ureditve razmer pri samostanih in kongregacijah so izdali španski škofije skupen protest. Ta protest naglašja, da je ustanovitev in ružpust različnih kongregacij na Španskem čisto duhovna zadeva, ki podleže odredbam cerkve in ne državnim zakonom; država in vlada nimata pri tem baje ničesar govoriti. Canalejas, španski minister, ki ostal škofom dolžen odgovora. Izdal je naredbo, ki pravi, da so vse duhovne družbe (razen 3 potom kraljevega odloka l. 1902 odobrenih) podvržene društvenemu zakonu. Novi španski društveni zakon je izdelan po vzoru francoskega društvenega zakona (Waldeck-Rousseauov). Ako stopi ta zakon v veljavo, bo povzročil enak, če se ne ne ostrejši boj proti kongregacijam, boj, ki se je na Francoskem v prilog državi izvojeval; pomenil pa bo obenem boj proti Vatikanu ki je bil do zadnjega časa precej bojevit in bo sigurno branil prava kongregacij sploh.

Priporočajte in širite naš list!